

Posudek vedoucího práce:

Hodnocená bakalářská práce: Gabriela Opletalová, *Literární symbolismus v palestinské beletrii 20. století. Pokus o transkulturní interpretaci několika vybraných děl*, 2024, rkp 59

Univerzita, fakulta, institut: Katedra kulturních a náboženských studií, PdF UHK

Studijní obor: Transkulturní komunikace

Vedoucí práce: Lukáš de la Vega Nosek, Ph.D.

Oponent práce: doc. Jan Hojda, Ph.D.

Hodnocení vedoucího práce:

Originálnost a vhodnost tématu: **A**

Myšlenkové zpracování, invence: **C**

Metoda práce: **C**

Formální zpracování práce: **D**

Stylistické a gramatické zpracování práce: **C**

Komunikace studentky a spolupráce s vedoucím práce: **B**

Návrh na výsledné hodnocení: ...

Otázka k obhajobě: *Svou práci logicky koncentrujete na literární podobu symbolismu. V rámci toho, pak vnímáte důležitost literatury pro studium transkulturní komunikace. Rád bych se Vás zeptal na názor, zdali existují i symboly mezi kulturami, které se však mohou, ale i nemusí projevit literárně. Tedy existují symboly, které poznávají jen kulturologové, antropologové? A pokud ano, jak k nim přistupovat? Existuje jakýsi univerzální jazyk symbolů?*

Podrobně:

I) Originálnost a vhodnost tématu (navržené hodnocení A)

Aspirantka si téma předkládané bakalářské práce vybrala sama po konzultaci s vedoucím práce. Ovšem měla od počátku specifický pohled, tedy pracovat s literárním symbolismem. Téma je samo o sobě velmi zajímavé, velmi současné a velmi důležité. Trochu matoucí je podtitul, který odkazuje na jakousi transkulturní interpretaci pod čímž si neumím nic představit, zřejmě jde o interpretaci motivovanou transkulturní komunikací. Přístup k transkulturní komunikaci je jakousi logikou celé práce, červenou nití, ke které se autorka mnohokrát vrací. Pro transkulturní komunikaci vnímá četbu literatury jako klíčovou, a to právě v důsledné četbě symbolů.

Ze všech úhlů pohledu se mi zdá, že téma je vhodné pro bakalářskou práci. A to jednak svým tématem, předpokládanou metodou, i předpokládaným rozsahem, a to i přes velikou dávku čtyř 4 beletristických knih určených k analýze. Analyzovat beletrii rozhodně není snadné, ale pro transkulturní komunikaci se mi zdá jako velmi vhodné.

Práci rozhodně doporučuji k obhajobě.

II) Myšlenkové zpracování, invence (navržené hodnocení C)

Autorka svou práci rozdělila do osmi kapitol, vč. úvodu, závěru a seznamu literatury.

V **úvodu** (1. Úvod, s. 9-10) představuje především základní důvody k sepsání tohoto typu bakalářské práce. Ty rámuje důležitostí literárního symbolismu, ve kterém se literární autoři vypisují ze svých radostí, frustrací, štěstí i stezku. Škoda, že zde autorka nese-psala, proč si zrovna vybrala palestinskou literaturu, proč zrovna Darwíše a Abulhawovou. Ona sice o nich hovoří, ale dostatečně obecně, aby mohli být k analýze vybráni i jiní autoři, kteří by se možná lépe hodili ke zkoumání symbolismu (např. G. Kanafání). Právě zde uvádí také klíčový motiv sepsání díla – pochopit skrze beletrii. „*Při interpretaci těchto symbolů v transkulturním kontextu tato studie odhaluje, jak literární prvky překračují hranice a spojují různé kultury univerzální zkušeností lidského ducha. Zkoumáním symbolů v dílech Darwíše a Abulhawy můžeme lépe*

pochopit nejen jejich literární význam, ale také jejich širší roli při utváření a zprostředkování palestinské identity na pozadí historických událostí 20. století.“ (s. 9)

V druhé kapitole se autorka zabývá teoretickým rámcem práce (2. *Teoretický rámec*, s. 11-17). Jednak zde hovoří o důležitosti literárního symbolismu, který zde ovšem nijak nedefinuje, ale také sem vkládá základní kontext a rámec izraelsko-palestinského konfliktu (2.1 *Základní informace o izraelsko-palestinském konfliktu*). Následně předkládá metodologickou část (2.2. *Formulace cílů a otázek práce*). Dále předkládá krátký přehled literárního symbolismu (2.3. *Přehled literárního symbolismu a jeho role ve světové literatuře*) a následně (2.4. *Koncept transkulturní komunikace a jeho význam v literárních studiích*). Jsem rád, že zde autorka odkázala na stěžejní práci Lakoffa a Johnsona. „*Vzestup globální komunikace a migrace přispívá k tomu, že je stále důležitější rozvíjet transkulturní kompetence a schopnost porozumění a respektu k různým kulturním perspektivám. prostřednictvím literatury může čtenář zkoumat, jak se různé kultury odrážejí v literární tvorbě a jakým způsobem tato interakce formuje naši literární krajinu a kolektivní porozumění světu.*“ (s. 15) V poslední části chce autorka hovořit o propojení symbolismu a analýzy (2.5. *Aplikace literárního symbolismu v analýze*). Ovšem podkapitole je nazvána dosti zmateně: aplikace v analýze? Metodologicky jde o pomatený název: analýza předchází aplikaci.

Ve třetí kapitole představuje biografie a bibliografie analyzovaného autora a autorky (3. *Biografie a díla autorů*, s. 18-25). Všimá si zde nejprve Darwíše, ale nerozumím, proč jej představuje jen jako básníka, když mj. sama bude pracovat s esejisticky pojatým deníkem. Vedle toho, je chybné ho představit jako autora sbírky *Palestinská je flétna má*. To je jeho báseň ne sbírka. Navíc je vše matoucí, protože v češtině pod tímto názvem vyšla sbírka palestinské odbojové poezie, kde však není zastoupen jen Darwíš, ale i např. Zijád, al-Kasím. Susan Abulhawovou představuje poměrně dobře. Takticky se vyhýbá reakcím Abulhawové na útok Hamásu z října 2023, které nebyly zrovna formulovány šťastně. V této kapitole je klíčová třetí (3.3. *Krátký popis vybraných děl*), kde předkládá krátkou obsahovou deskripci čtyř literárních děl, se kterými dále bude pracovat.

Ve čtvrté kapitole autorka předkládá jednu z klíčových kapitol. Totiž předkládá zde výběrovou analýzu některých symbolů v analyzovaných dílech (4. *Analýza symbolů ve vybraných dílech*, s. 24-45). Kapitola je velmi zajímavá a dokazuje autorčinu schopnost dobře interpretovat literární díla. Všimá si zde nejprve symboliky půdy, domova a rodiny a to u všech čtyř analyzovaných děl (viz 4.1). V další části si všimá smutku, lásky a touhy (viz 4.2). A konečně ve třetí sondě si všimá rodinných a společenských narativů (viz 4.3). Jistě je to chvályhodné, ale zde bylo třeba jasněji podtrhnout rozdíl mezi narativem a realitou! Resp. jasněji definovat, co se pojmem narativ vlastně myslí. Kapitola ovšem není – jak již název napovídá – analytickou sondou ve čtyřech dílech, ale do jisté míry syntézou a výkladem (viz pod název: kontinuita a zlomy). Vedle toho není jasně vyřčeno, jak symboly „sbírá“, jak si jich všimá. Vybírá je lingvisticky, strukturálně, funkcionalisticky?

V páté kapitole autorka navazuje na předcházející kapitolu, když se snaží o transkulturní interpretaci symbolů (5. *Interpretace symbolů z pohledu transkulturní komunikace*, s. 46-50). Z pohledu oboru, jde o další klíčovou kapitolu. Vše ovšem staví na pro mne ne příliš srozumitelném úvodu, kde hovoří o objektivnosti a subjektivnosti, a na dalších vzletných myšlenkách, které jsou ovšem nešikovně formulovány (viz dále). Dále staví na vzájemné propojenosti literárních a kulturních symbolů (viz 5.1). Zde si stěžejní myšlenky půjčuje od Umberto Eca, což je opětovně velmi potěšitelné. Následně hovoří o roli symbolů v překonávání kulturních bariér a podpoře vzájemného porozumění (viz 5.2). Zde hovoří již nejen s pomocí Eca, ale i českého Jiřího Levého. Škoda, že sem autorka nepřidala již zmíněného Johnsona a Lakoffa, i ti by zde měli co říci. V závěrečné části hovoří o vlivu transkulturních perspektiv na čtení a interpretaci literárních děl (viz 5.3). Zde se poměrně trefně dostává k filosofickým přesahům, když odkazuje na Derridu či Husserla, ale i k psychologie komunikace, kde cituje klíčové dílo Jaro Křivohlavého. Obecně bych zde spíše doporučil prohloubit jednotlivé myšlenky,

např. s pomocí velmi zajímavých přínosů neurovědce Michael Tomasello (*Origins of Human Communication*, MIT 2008), či lingvistické antropologie (např. Salzmann, Duranti). Na druhou stranu, kapitola je nejslabší právě v té nahodilosti sekundárních autorů, které autorka vytahuje jak z klobouku a vypůjčuje si z nich to potřebné. Chybí tomu racionalita, či řekněme argumentace proč, zrovna tito autoři, proč ne jiní. Proč necituje Gadamera? Proč cituje Husserla?, apod... V této kapitole je nejvíce cítit, že práce byla sepsána na rychlo a vedoucí se k obsahu nemohl zásadněji vyjádřit.

V šesté kapitole se autorka pokouší o syntetickou a komparativní kapitolu (6. *Symbole v kontextu sociálních konfliktů: Srovnání a reflexe*, s. 51-55). Nejprve srovnává symboly a jejich interpretace vybraných autorů (viz 6.1). Podkapitola je nešikovně pojmenována, čtenář nemusí rozumět tomu, co se bude srovnávat. V druhé části podobně nešikovně autorka chce předložit „vliv sociálně-politického kontextu na význam a interpretaci symbolů“ (viz 6.2). Opět čtenáře mate slovo význam a interpretace. Jaká interpretace bude předmětem zkoumání? Ve třetí části předkládá vlastní reflexi transkulturního přístupu k literární analýze v kontextu izraelsko-palestinského konfliktu (viz. 6.3). To je část velmi sebevědomá. Bohužel ne vždy dobře argumentována. A to například v silném tvrzení z konce pasáže, že: „*V současné době je transkulturní přístup k literární analýze stále více uznáván jako důležitý nástroj pro zkoumání komplexních sociálních a politických otázek, a to i v kontextu izraelsko-palestinského konfliktu. Je to proces, který vyžaduje respekt k různorodosti perspektiv a odvahu zkoumat kontroverzní a emotivní témata, s cílem podpořit vzájemné porozumění a dialog mezi různými kulturami a komunitami.*“ (s. 55) Vůbec nevím o jakých myšlenkových prouděch autorka hovoří, které by měly stále více uznávat transkulturní přístup k literární analýze za důležitý nástroj pro zkoumání komplexních sociálních a politických otázek. Pokud se nemýlím, transkulturalita jako pojem je velmi vágní a světově je vnímán spíše v rámci *transcultural nursing*. O promyšlení jejího zapojení do literárních interpretací slyším prvně. Autorka zde nepřidala žádný zdroj, proto považuji tuto myšlenku za výmysl, byť inspirativní a k zamyšlení.

Následuje shrnující **závěr** (7. *Závěr*, s. 56-57), kde autorka velmi stručně shrnuje závěry své práce.

Myšlenkově je práce zdařilá, i když chtěla v jednotlivostech být podrobena kritičtější reflexi, především ohledně symbolu, čtení symbolu v jedné či druhé kultuře. Tyto námitky a nejasnosti, výše zmíněné, však nemají na hodnocení práce větší vliv. Práce je ucelená, pochopitelná a jasně provázána s oborem transkulturní komunikace.

Práci tedy doporučuji k obhajobě.

III) Metoda práce (navržené hodnocení C)

Součástí každého odborného textu, i bakalářské práce, by měla být zpráva o metodě. Autorka se tématu věnuje uceleně v jedné z podkapitol, ale i jinde.

V úvodu autorka píše: „*Struktura práce systematicky postupuje od úvodu, včetně historie a současnosti izraelsko-palestinského konfliktu, přes teoretický rámec a analýzu symbolů, až k závěru, což umožňuje detailní zkoumání tématu z různých úhlů a získání komplexního vhledu do myšlenky celé práce. Tato bakalářská práce se nejen pokouší doplnit stávající literární a kulturní studie, ale také vybízí k reflexi o síle literatury ve vytváření spojení mezi lidmi rozdílných kultur.*“ (s. 10)

Tautologicky nešťastně zde autorka odkazuje na strukturu práce. Ovšem chybí jakákoliv argumentace pro zvolenou strukturu.

„*Tato práce se věnuje podrobnému zkoumání a analýze literárního symbolismu v palestinské literatuře 20. století, s důrazem na díla Mahmúda Darwíše a Susan Abulhawy. Jejím hlavním cílem je porozumět významu tohoto symbolismu a jeho úloze v transkulturní komunikaci. Výzkumné otázky vycházejí z hlavních cílů studie a zaměřují se na hlubší analýzu a interpretaci literárního symbolismu v palestinské beletrii. Ústřední výzkumná otázka zkoumá, jak literární symbolismus v dílech Mahmúda Darwíše a Susan Abulhawy zobrazuje a překonává kulturní rozdíly v rámci*

transkulturní komunikace, zejména v kontextu izraelsko-palestinského konfliktu. Další otázky se pak zabývají identifikací klíčových symbolů v dílech autorů a jejich spojením s palestinskou identitou a kulturou, analýzou použití symbolismu k vyjádření emocí a společenských narativů v kontextu konfliktu, posouzením vlivu symbolů na transkulturní dialog a porozumění mezi různými kulturami a zhodnocením vlivu sociálních, politických a historických kontextů na význam a interpretaci těchto symbolů.“ (s. 13) I tato citace je poměrně vágní, opakující se věty, pseudoargumenty.

„Studium literárního symbolismu v palestinské literatuře je tedy zasazeno do širšího kontextu sociálního a kulturního vývoje, a to jak na regionální, tak na globální úrovni. Cílem je nejen identifikovat význam symbolů a jejich interpretaci v rámci palestinské literatury, ale také porozumět jejich univerzálnímu a specifickému významu v širším kulturním kontextu. Tímto způsobem přispívá komparativní analýza k hlubšímu pochopení literárního dědictví a k rozvoji dialogu mezi kulturami. Tato komparativní analýza, tedy metoda srovnávací, přinese další hloubku porozumění k významu symbolů a motivů v kontextu palestinské beletrie a umožní lépe porovnat jejich funkci a interpretaci.“ (s. 14)

Obecně řečeno zde autorka často hovoří o struktuře své práce, o jejích cílech, o hlavních otázkách. To je – kromě formulačních nepřesností – správné, ale nedokonalé. Autorka nejasně popisuje svoji metodu. Hovoří sice o „podobné analýze literárního symbolismu v palestinské beletrii“, ale není mi jasné, jak najde symbol? Co pro ni symbol již je, a co pro symbolem již není? Jaké formy (slova, výrazy, obrazy...) mohl mít např. symbol domova? Vycházela z nějaké textové analýzy, že by pracovala s kvantitativními metodami, aby našla klíčová lexika? Nebo pracovala jen se svým subjektivním čtením a svou subjektivní interpretací?

I přesto bakalářskou práci považuji za obhajitelnou.

IV) Formální zpracování práce (navržené hodnocení D)

Bakalářská práce je z formálních hledisek slabší, je zde řada nepřesností a nejasností. Řada formátů písma, neoddělené podkapitoly...

- V obsahu autorka užívá mnoha fontů písma, chybí konzistence
- V obsahu se autorce chybně převedl část hlavního textu do obsahu (viz 3.)
- V pozn. pod čarou je chybně paginace vklíněna mezi název a místo vydání (má být na konci poznámky)
- Poznámky pod čarou mají končit tečkou
- Poznámky pod čarou mají být jedním fontem písma (viz nejednotnost v pozn. č. 19nn)
- Proč jsou v pozn. pod čarou tučně autoři?
- Klíčové dílo George Lakoffa a Marka Johnsona je chybně odkazováno jako dílo pouze George Lakoffa, ale Mark Johnson je nejen menšinovým, ale plnohodnotným autorem tohoto díla!!!
- Každá hlavní kapitola má být na nové straně, to autorka učinili, kromě: kap. 3
- Celý text má být v jednom formátu (viz s. 29, 46?)
- Mezery mezi odstavci, či podkapitolami je ideálně zachovat konzistentně široké (mezerou za odstavce, volným řádkem), autorka užívá různé širokých oddělení
- Podobně formátování a styly písma či čísel má dosti nekonzistentní povahu
- Práce na Bc má mít cca 35 NS, tato práce obrovským způsobem překračuje limit

Autorka těmito chybami ovšem jen ukazuje, že není zběhlá ve čtení nebo psaní odborného textu. Ovšem těchto chyb není mnoho, i proto práci doporučuji k obhajobě.

V) Stylistické a gramatické zpracování práce (navržené hodnocení C)

Ze stylistických a gramatických hledisek je práce také slabší. Autorka často vypisuje jednu myšlenku do složitého souvětí. Aby toho nebylo málo, tak stejnou myšlenku předloží ještě

v jednom souvětí, kde však předloží pointu s jiným zabarvením. Nepřesně také užívá některých slov, které by chtělo lépe definovat (analýza – aplikace – interpretace...).

Práce není jednoduchá k četbě. Střídají se místa lehce psaná s těžkotonážními souvětími s odkazy na další a další jména intelektuálů. Občas se autorka nadechla k jednoduššímu stylu (viz kap. 3), ale veskrze je práce spíše těžká. Gramatických a stylistických chyb tam příliš není, spíše řada překlepů, které deformují porozumění větě, tak např. „*V další č básně Přicházím do stínu Tvých očí básník spojuje osobní a emocionální aspekty s pojmy spojenými s půdou, což symbolizuje kořeny, identitu a zakořenění.*“ (s. 28) Nebo: „*Studium a hledání informací sami nám umožňuje získat širší a vyváženější pohled na danou problematiku a hledání důvěryhodných zdrojů nám pomáhá chránit se před manipulací a dezinformacemi.*“ (s. 55)

Práci také škodí přílišná délka, která je o cca 1/3 delší než bylo třeba. To je dle mého názoru chyba. Jistě plyne z rychlosti sepsání a nedostatečné komunikace s vedoucím práce.

Práci i přesto doporučuji k obhajobě i z tohoto úhlu pohledu.

VI) Komunikace studenta a spolupráce s vedoucím práce (navržené hodnocení B)

Psaní bakalářské práce je minimálně roční proces vzájemného setkávání, diskuzí, tříbení myšlenek, nalézání pokusů a omylů. Jde o výměnu mailů, společných setkání a konzultací. Společného hledání adekvátní literatury, sepisování první, druhé, třetí verze. Autorka si sama vybrala zvolené téma, ke kterému ji dovedl vedoucí práce.

Autorka si také téma zapsala do STAGu poměrně pozdě a pracovala na práci velmi intenzivně až v posledním půl roce. Práci mi odeslala asi dvakrát v poměrně neustálené formě, jakýchsi poznámek. Finální verzi jsem přes svou vytíženost prošel jenom formálně a několika obsahovými sondami. Během několika dní totiž autorka chtěla práci odevzdat.

Škoda, že autorka se mnou nepracovala častěji, a bez většího stresu. Práci mohla dokončit o měsíc dříve a jejímu studiu bych se věnoval hlouběji. Dnes totiž vím, že to bylo minimálně třeba. K práci bych byl kritičtější ve formě i obsahu a myšlenkovém trustu.

Z těchto důvodů si dovedu představit mnohem lepší spolupráci autorky s vedoucím práce, ale z vlastní zkušenosti také vím o mnohem horších případech. Komunikaci tedy považuji za neideální, ale stále lepší průměr.

Souhrnné hodnocení:

Předkládaná bakalářská práce je dle mého soudu tematicky velmi vhodná pro studovaný obor. Autorka téma zpracovávala od počátku s reflexí v transkulturní komunikaci. Strukturálně je práce adekvátní, metodologicky trochu slabší. Myšlenkově by potřebovala zpřesnit a několik věcí vyjasnit. Práce to není dokonalá, ale je ucelená a poměrně kompaktní.

Zjednodušeně a obecněji řečeno je práce postavená na reflexi literatury, jakožto klíčové oblasti transkulturní komunikace. To se mi zdá, jako skvělý důkaz toho, že autorka sepsala práci, ve které brilantně syntetizovala to, co se učila tři roky, co chtěla vybádat v rámci bakalářské práce, i svůj vlastní pohled na povahu transkulturní komunikace. A to rozhodně není málo!

Schopnost sepsat odborný text je klíčovým hodnocením studia na VŠ. Autorka bakalářskou práci sepsala a to poměrně povedeně. Přes řadu nedostatků ji považuji za obhajitelnou a doporučuji ji k obhajobě.

V Uhlířských Janovicích
Dne 30. 5. 2024

Lukáš de la Vega Nosek